

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Strašni položaj ruskega delavstva.

Po »Arbeiter-Zeitung« posnemamo neke statistične in kronistične podatke, ki jih je zbral sood. Dau. eden najboljših vodij ruskega socializma, po uradnih boljševiških virih. Ti podatki se tičejo mezd, delovnega časa in izumiranja ruskega delavstva.

Predvsem delavskih mezd. Pred vojno je imel ruski delavec najnižji zaslužek v Evropi, dobival je povprečno 22 rubljev 83 kopejk v zlatu. Oficialno glasilu Rdeče strokovne internacionale »Trud« (št. 89, leta 1922.) je preračunalo povprečne mezde zadnjega časa, pri čemer je upoštevalo tudi dajatve v naravnih, in je prišlo do zaključka, da so mezde ruskega delavstva padle na petino svoje predvojne vrednosti. Naj zadostujeta dva podatka: v novembru 1921. je bila povprečna mezda v predvojnih rubljah 10,88, torej napram predvojni vrednosti komaj 47,6% od nje; v marcu 1922. je bila p. m. že 4,25, torej 18,6% predvojne vrednosti! Ampak še to revščino je ostala boljševiška vlada (ki je v tem času s sto in sto milijoni podpirala svojo inostransko propagando!) delavstvu deloma dolžna. Tako mu je dolgovala v januarju 1922. leta 21,1% od p. m., v marcu 1922. pa 23,5. In tako vsak mesec! In mu je ostala še do danes dolžna, ker od vseh 82 trilijonov rubljev, ki jih je bila vlada na koncu proračunskega leta dolžna svojim delavcem in nameščencem, je sovjetski ljudski komisarjev dovolil samo 18,5 trilijonov za kritje tega dolga! Sovjetska vlada torej dobro ve, kaj pomeni izkoriščati pri čemer pa moramo upoštevati še to da so bile mezdne postavke, ne da

bi upoštevali, če so bile celotno izplačane ali ne, daleč pod življenjskim minimom, ki ga je prinesla ruska revolucija. En sam podatek (še vedno z »Truda«, ki priobčuje še več in podrobnejše podatke v štev. 89., 136. 36. in 39. l. l.): v februarju lanskega leta je bil eksistenčni minimum 3,550.000 rubljev (na vsakega delavca seveda), mezni minimum pa je znašal v resnici 1,170.000 rubljev (od tega pa smo že rekli, da je vlada 1 četrtino ostala dolžna!) torej komaj tretjina tistega, kar je boljševizem sam označil za življenjski minimum! Na 5. vseruskem strokovnem kongresu septembra l. l. je sicer poročevalec vseruskega osrednjega sovjeta, Andrejev, ugotovil majhno izboljšanje, ampak to izboljšanje je tudi zelo problematično, ker so v tem času življenjske potrebe — če računamo v zlatu — postale mnogo višje nego pa v mirni dobi. Na vsak način ne dobiva pa ruski delavec več nego četrtino od tega, kar je bila vredna predvojna plača.

Delavni čas. Revolucija je sicer prinesla s seboj dekret o osemurniku, ampak dekreti (dobri!) so dekreti in nič več. Vsak nadaljni dekret jih poslabša. 20. novembra 1920 in 6. aprila 1921 je sovjetski ljudski komisarjev izdal dva dekreta, s katerima je osemurnik dejansko pokopal. Prosimo: ljudski komisariji razločujejo med »prisilnim in »prostovoljnim« nadurevanjem, v drugem dekretu pa pozna že celo »stalne nadure«, ne da bi omejili njih število, tam, »kjer ni dovoljnega števila delavcev in nameščencev«. Podle mezde so seveda vzroki, da ni na Ruskem morda niti enega delavca, ki bi v

Lzhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din.

Oglaš: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

resnici delal samo osem ur — če ne živijo od protekcije seveda, ki je v Rusiji v njenih sedanjih razmerah prav tako človeška kakor povsod drugje. V »Trudu« (26. oktobra 1922) poroča centralni odbor ruske Zveze prevoznih delavcev, da je bil z odpuštom 10% železničarskega osebja uveden dvanaesturnik na nekaterih progah brez prostih dni. To je grozno! Temu dejstvu je pripisovati tudi vedno večje število železniških nesreč. O podobnem zlorabljanju delavnega časa na drugih podjetjih poročajo drugi listi tudi, n. pr. moskovska »Pravda« z dne 3. novembra 1921. Na drugi vseruski konferenci za delavsko zaščito je delegat iz donskih rudarskih revirjev poročal, da delajo delavci po 16—17 ur dnevno za košček kruha! Tako se godi v državnih podjetjih, v zasebnih pa ni nič bolje. 24. novembra 1921 je poročal »Komunističeskaja Trud«, da so od 377 zasebnih moskovskih podjetij delali: v 192. po devet ur na dan, v 44. po deset do 12, v 11. od 14 do 16, v 44. pa toliko ur, kolikor so podjetniki sami hoteli. Na splošnem zboru nameščencev v moskovskih zasebnih trgovskih tvrdkah so poročali, da so tako delali ne samo odrasenci, ampak tudi otroci. (»Pravda« 30. novembra 1921). V številnih pekarnjah so delali pomočniki cele tedne dan in noč z žurnim odmorom! (»Pravda« 6. decembra 1921). Od tedaj so postali zasebni podjetniki napram državnim kontroli še neodvisnejši. Na deželi je še hujše nego v navedenih slučajih iz Moskve. Dovolj!

Izumiranje. Okrajni odbor kovinarske zveze v Juzovem je poročal že koncem leta 1921., da je povprečno 42% tamšnjega delavstva izostajalo od dela,

Henry Wadsworth Longfellow.

Vsakega 27. februarja je rojstna obletnica odličnega ameriškega pesnika Henrika Wadswortha Longfellowa, ki se je rodil v Portlandu v državi Maine leta 1807. Longfellowove pesnitve — lirčne in epične — Slovenci prav malo poznamo, spadajo pa k literarni dedščini vsakega Amerikanca; otroci v šoli se jih naučijo na pamet, navedki iz njegovih pesni so prešli v vsakdanjo govorico in pisateljevanje. Ravno tako, kakor si ne moremo predstavljati Slovenca, ki bi ne poznal najpopularnejših Prešernovih pesni ali ne bi bil seznanjen z nekaterimi karakterističnimi slovenskimi tipi iz Jurčičevih romanov, ravno tako težko si moremo predstavljati Amerikanca, ki ne bi vedel ničesar o Longfellowu in njegovih umotvorih. Radi tega ni odveč, da se nekoliko spomnimo njegovih najglavnejših del, ki so imela velik vpliv na razvoj ameriške kulture.

Longfellow je bil v svojih dneh najpopularnejši ameriški pesnik. Mladini

zlasti prija njegov poem »Vaški kovač« in ob 72. obletnici njegovega rojstva so mu otroci mesta Cambridge darovali stol, ki je bil izrezan iz lesa »košatega kostanja«, pod katerim je pesnikov »Vaški kovač« nekaj imle svoje koval.

Nekatere izmed njegovih pesni so vplivale na razvoj narodnega čuta Amerikancev več nego karkoli pred njim spisanega. Naj imenujemo zlasti pesmi »Psalm življenja« (The Psalm of Life), »Okostnjak v oklopu« (The Skeleton in Armor), »Razdejana ladija Hesperus« (The Wreck of the Hesperus), »Vaški kovač« (The Village Blacksmith), »Paul Revere's Ride«, proslavljajoč tega junaka iz ameriške revolucije, in »Gradnja ladije« (The Building of a Ship). Poleg teh pa je še nešteto lirčnih pesni, katere prešinja gorko čustvovanje in pravi pesniški polet.

Izmed njegovih epičnih pesni se odlikuje radi popularnosti v Ameriki njegova pesniška povest »The Courtship of Miles Standish«, v kateri popisuje življenje v koloniji Pilgrimcev v Plymouthu.

Zaljubljenca njegove povesti, John in Priscilla Alden, sta bila Longfellowova pradedca. Najbolj pa je Longfellow zaslovel po svojih pesniških povestih »Hiawatha« in »Evangeline«; ta episa sta bila prevedena v vse evropske jezike.

»Hiawatha« je povest iz Indijanskega življenja; zapletljaj povesti nudi pesniku priliko, da opisuje običaje, vero in praznoverje, pesni, plese in tradicije Indijancev, kolikor so bile znane za Longfellowih časov. Tragedija se vrši ob slapu Minnehaha (kar v indijanskem narečju pomenja: smejoča se voda); vsak tujec ki prihaja v Minneapolis, si gre ogledati ta slap, ki ga je Longfellow proslavil.

Povest v stilih »Evangeline« se vrti okoli razstanka dveh zaljubljenecv radi deportacije francoskih kolonistov iz kanadske provincije Nova Škotska. Te deportacije so l. 1755. odredili Angleži kolonije Massachusetts. Nova Škotska, kanadski polotok, ki se razprostira severo-vzhodno od države Maine, je bil prvotno naseljen po Francozih, ki so ga zvali »Acadia«. L. 1713. pa je morala

ker ni bilo zaradi preutrujenosti zmožno ga izvrševati. Vse ostalo pa je tako ošibelo, da pri najboljši volji ne more delati, kakor bi bilo potrebno. Na ukrajinskem strokovnem zboru v maju 1922. leta so poročali med drugim, da umre na primer v sami nikolajevski tovarni Naval vsak mesec povprečno 70 oseb! V Odesi so ležala mrtva trupla v drugi polovici marca do aprila na tisoče po ulicah! Nekateri stroke so se v tem času bavile samo z izdelovanjem krst! Ampak dovolj bo, če si ogledamo, kako je nazadovalo skupno število delavstva do leta 1920. po številkah v »Ekonomičeskaja Žizni«: V celi Rusiji je bilo tega leta vsega skupaj 634.806 v veliki industriji zaposlenih delavcev, niti toliko ne kolikor na Dunaju in na Nižje-avstrijskem! Število delavstva je v letu 1919. nasproti l. 1917. padlo za 2 petini, v letu 1920. nasproti l. 1919. za nadaljnjih 31%, v Moskvi celo za 40.8%! Petrograd je imel leta 1917. še 1.456.819 prebivalcev, leta 1920. samo še 705.908! 51.5% vsega prebivalstva je izgubil v 3 letih! V istem času je izgubila Moskva od 1.854.426 prebivalcev celih 44%! Ni treba misliti, da so se tisti manjkajoči odstotki porazgubili na deželo, ker v tem času je število podeželskega prebivalstva naraslo samo za 3½%. V štiridesetih gubernijskih mestih je prebivalstvo padlo povprečno za 32.8%, v vseh ostalih mestih za 29.8%. Boljševizem je uničil mozeg in srce ruskega proletariata.

Zato pa pišejo »Izvestija«, uradni organ sovjetske vlade 11. novembra 1921.: »Niti v najbogatejši kapitalistični deželi ne vlada takšno razsipanje in luksus kakor med našimi najvišjimi sovjetskimi uradniki in v novopečeni buržoaziji (komunistični).«

Podali smo nekaj števil in uradnih objav. Te govore bolj, nego bi mi mogli s svojimi peresi napisati. Strašnejša obdoba so, nego bi jo mogli mi izreči. Kdor hoče biti še kaj poučen, pa si naj naroči obe brošuri sodr. Dana, ki sta izšli v Berlinu v založništvu I. H. W. Dietza naslednikov.

ŽONGLERSTVO.

Ubogi proletariati! Vse se tepe zate, vsi te hočejo imeti. Zato te trgaajo na vse strani, obljubujejo ti nebesa na zemlji, zlate gradove in maslene štruce. In ti jim mnogokrat verjameš, pomanjkanje in glad te ženeta k temu. Čez nekaj časa

Francija odstopiti to ozemlje Angleški. Akadski Francozi se niso hoteli spoprijateljiti z angleškim nadgospodvom in, ko je zagrozila vojna med Francijo in Angleško, so zahtevali za se pravico nevtralnosti in se branili zapriseči zvestobo angleški kroni, izvzemši v obliki, ki bi jih oprostila od vojskovanja proti njihovi prvotni domovini. Zato so Angleži kolonije Massachusetts sklenili radikalno rešitev tega vprašanja; odredili so deportacijo vseh Akadicev iz njihovih naselbin in jih razpršili po drugih delih Amerike. Longfellow začenja svoj poem z opisom miroljubne francoske vasi Grande Pre ob času žetve in srečnega življenja Evangeline na bogati farmi svojega očeta. Proglas angleškega namestnika to vse spremeni. Ljudje, povabljeni v cerkev, da začujejo kruto obsodbo, spoznajo, da so ujetniki. V zmešnjavi, ki nastane, Evangeline in njen zaročenec Gabriel odpotujeta vsak na drugi ladiji. Gabriel odide v Louisiano in Evangeline

pa zopet opaziš, da si bil ogoljufan in potem nikomur več ne verjameš.

Proletariat je razcepljen danes na najrazličnejše skupine. Voditelji to vidijo, zato uporabljajo proletariati, da si potom njega ustvarijo ugodno, udobno življenje. S proletariatom žonglirajo.

V naših strokovnih organizacijah se bori proletariati za zboljšanje gmočnega in socialnega položaja. Svojo številčno moč so dobile le radi nadvse slabega gmočnega položaja, radi nizkih mezd. Cilj strokovnih organizacij pa je, da pomagajo pri stvarjanju novega družabnega reda s tem, da se potom dobre socialne politike in ugodnih delavnih pogojev zboljšuje tudi gmočni položaj delavstva. Da pa to dosežemo, je treba proletariati vzgajati in mu vcepiti zavest, da obljube še niso dejanja, da demagogija ne vodi k zmagi. Zadnje državnozborske volitve so prav jasno pokazale, da proletariati te zavesti še nima. V vzgajanju proletariata pa leži globok problem. Ni vse eno, kako delavstvo vzgajamo, tudi ni vse eno kakšnega sistema se pri tem poslužujemo. Aparat mora biti tako gibčen, da ne dela nikakih ovir, da bi članstvo v strokovnih organizacijah samo ne odločevalo.

Tudi strokovne organizacije so poklicane, da pazijo za razvoj državne politike ter da na njo tudi vplivajo. To pa je možno idinole tedaj, kadar članstvo v to navajamo. Seveda pa proletariata ne bomo nikdar dobro vzgojili, če bomo danes rekli, da je papir bel, jutri pa, da je črn. Če zavzamemo v strokovnih organizacijah eno smer, moramo to smer dosledno izvajati.

Žal, da v naših organizacijah ni tako. Da pa članek zopet ne bo komu »nejasen«, navajamo nekaj konkretnih slučajev. Lansko leto je na strokovnem kongresu padel stari kurz in zmagal z majhno večino novi. Ta novi kurz si je postavil trdno določeno smer, po katerem naj bi razvijal svoje delovanje. Voditelji tega kurza so bili za to smer naravnost navdušeni. V tej svoji navdušenosti, še v poslednjem času, so napravili nekaj prav energičnih korakov. Kdo bi se spominjal na to, kako so se nekateri jezili, ko so dobili v strokovnem glasilu volilni razglas SSJ za ljubljanske občinske volitve! Kdo bi se spominjal na lapalije, da je prvi borec za ta kurz izjavil na neki redakcijski seji »Napreja«, da naj strokovni tajniki razvijajo volilno agitacijo za državnozborske volitve na ta način,

v New England. Zaman išče Gabriela; ko pride za njim v Louisiano, sliši, da je odpotoval dalje proti zapadu. Nekoč na reki Mississippi se njuna pot križa, ko čolni enega plava dol in drugega gor po reki, ali ne srečata se. Po mnogih letih tavanja pride Evangelina v Filadelfijo, kjer kot usmiljena sestra skrbi za revne in bolne. Za časa kuge najde končno Evangelina svojega zgubljenega zaročenca, umirajočega v ubožnici.

Longfellow je priredil tudi mnogo prevodov iz skandinavske, nemške in španske literature. L. 1845. je izdal važno zbirko »Pesniki in pesništvo Evrope« (The Poets and Poetry of Europe). Prevedel je tudi Dantejovo »Božansko komedijo«. Potoval je tri leta po Franciji, Italiji in Španiji in opisal vtise v knjigi »Oltre-Mer«. Bil je kasneje profesor modernih jezikov na Harvardskem vseučilišču, stanoval je v Cambridgu, Massachusetts, do svoje smrti l. 1882.

da po strokovnem shodu otvorijo prostovoljen politični shod. Nekateri so se temu upirali, pa so od tega borca dobili klofuto. Eh, bože moj, ostro so rezali v nasprotnike!

Kakor bi odrezal, so se naenkrat ti časi spremenili. Kakor so se nekdanje nekateri borci goreče borili za kurz, ki je imel nekaj odstotkov politične primesi, tako goreče so sedaj začeli podirati to, kar so sami preje gradili. Kakor so po preje skrbno gojili politične mikrobe, da se razvijejo, tako jih uničujejo. Da, da, čudno se svet obrača!

Marsikdo bi rad danes udrihal po nas, ker nismo obrnili plašča tako, kakor so to storili nekateri izmed prvoborcev. Pa jim nič kaj ne pristaja, da na tak način pobijajo politično seme, katerega so preje sami zasejali. Priporočamo jim prav toplo recept, katerega smo napisali že v člankih »Amsterdam in Moskva« ter »Veliki in mali«, namreč, da je za strokovne organizacije vsa politika, kolikor je potrebujemo, danes amsterdamska smer.

Vsak ve, kaj je žongler. V strokovnih organizacijah je žonglerstvu najbolj podobno to, da se smeri spreminjajo kakor veter piha.

In če je kdo pred nekoliko časa navajal strokovne tajnike, da naj se udeležujejo volilne borbe na način, kakor smo ga že omenili, potem je to mnogo bližje žonglerstvu, nego vztrajno zasledovanje poti, katero smo si začrtali.

Tisti, ki tega »žonglerstva« nočejo zagovarjati, so postali nekaterim prvoborcem nekako neljubi. Eh, žal nam je to, vendar pa imajo prosto pot, da tiste neljube goste, na legalen način ven pomečejo. Pa ko bodo vsi ti neubogljivci na hladnem, pa še ne bo miru, dokler nas kdo ne bo prepričal, da smo na napačni poti. Treba bo navesti dejstva in dokaze, kje smo grešili.

Nihče ne bo dekretiral našega prepričanja, dokler ne bomo kruhoborci. V strokovnih organizacijah delujemo na to, da bo postal proletariati res razredno zaveden, ne pa, da bo le številčno močan, a brez odporne moči napram kapitalizmu. Uklonili se bomo, če nam poslužite z jasnimi dokazi, da ni tako. Žonglirali ne bomo. — To je »sistematična gonja«, katero si nekateri zamišljajo. Javno smo povedali svoje mnenje in javno pričakujemo tudi protimnenje.

Strokovničarji, ki ne obračajo plašča.

Sovražne in dobrotvorne klice.

Danes že vsakdo ve, da so vse nalezljive bolezni povzročene po klicah — takozvanih bakterijah ali bacilih. Mnogi ljudje raditega mislijo, da so vse bakterije škodljive, in čudno se jim zdi, kako moremo govoriti o dobrotvornih klicah. Dejstvo pa je, da je le manjšina teh drobnih glivic, vidljivih še le pod drobnogledom, naš sovražnik; ker se pa o teh poslednjih klicah največ govori, so očrnille s svojim slabom imenom tudi ogromno število onih klic, ki so naši dobrotniki.

Dandanes poznavamo približno 2000 vrst bakterij, in od teh komaj stotina je v stanu storiti komu kako škodo. Na drugi strani pa je ogromno veliko bakterij, ki so ne le neškodljive, ampak ki so tudi zares potrebne za nadaljevanje človeškega življenja. Na primer, one bakterije, ki povzročujejo gnilobo, so izredno dobrotvorne, dasi navadno jih smatramo za nadlogo. Predstavimo si le za trenutek,

Politične vesti.

+ **Končni uradni izid volitev v narodno skupščino v volilnem okrožju Maribor - Celje.** Število volilcev po volilnem imeniku 140.115. Število oddanih glasov 97.491. Dobili so glasov: Dr. Vekoslav Kukovec 5169, dr. Anton Korošec 56.665, dr. Novačan 1461, Drofenik 4553, Rudolf Golouh 5734, Franc Schauer 5981, Stjepan Radič 10.186, Koren 4280, Anton Brandner 2090, dr. Milan Stojadinović 1165. — Izvoljeni so za narodne poslance: Dr. Anton Korošec, Franjo Žebot, Ivan Vosenjak, dr. Josip Hohnjec, Vlado Pušenjak, Jakob Vrečko, Štefan Palež, Jurij Kugovnik, Josip Klekl, Gesa Šiftar, Andrej Bodnjanič, Davorin Kranjc, Stjepan Radič, Štefan Čezmešija, Franc Schauer.

+ **Revizija vlitev** se bo vršila v južni Dalmaciji. Po nekaterih krajih niso bile skrinjice tako postavljene, kakor so bile vložene kandidatne liste. Tudi kroglic je bilo več oddanih, kakor pa volilcev.

+ **Pasivna rezistenca** na poštinih uradih v Nemški Avstriji traja še dalje. Na Dunaju so imeli uslužbenci shod na katerem so sklenili, da bodo vstrajali toliko časa, dokler jim ne ugodijo.

+ **Komunistični kongres** se je vršil preteklo nedeljo v Sofiji. Zastopani so bili bolgarski, rumunski in jugoslovanski delegati. Gibanje v Rumuniji je zelo otežkočen, naslonili se bodo pa na sovjetsko Rusijo in močno komunistično Bolgarijo. Sprejeta je bila resolucija, kjer zahtevajo da se v Beogradu zaprti komunisti takoj izpuste.

+ **Budimpeštanske delavske množice** so priredile obhod po glavnih ulicah. Čuli so se klici: »Doli z vlado!« »Živel proletariat!« Prišlo je pa do spopadov med policijo in demonstranti, pri čemer je bilo več delavcev težko in lahko ranjenih. Ministrski predsednik je imel na seji skupščine daljši razgovor z opozicijskimi poslanci, ter izjavil da bo vlada ostro nastopila proti nemiro. Če se izgredi ponove bo proglašen preki sod.

+ **Revizija ustave** se bo izvršila v Rumuniji, ker je bil predlog z 225 glasovi sprejet.

Dnevne vesti.

Vsem našim naročnikom! Licejska knjižnica v Ljubljani pogreša sledeče štev. »Napreja« iz leta 1919. št. 71 in 271, l. 1920. pa št. 170. Če ima kak čitatelj »Napreje« spravljene in je prepričan, da je važnejše, da ima knjižnica nego posameznik popolne izvide letnikov »Napre-

ja« prosimo naj nam jih pošlje. Tudi, če ima kdo samo eno izmed gori omenjenih števil, naj jo vseeno pošlje na naslov Ljubljana, poštni predal 168.

Upokojevcem v pojasnilo. Dne 3. aprila 1923 bo 4 leta ko je bilo ustanovljeno I. splošno društvo jugoslovanskih upokojencev s sedežem v Ljubljani. Zavedni upokojeanci Slovenije so to ustanovitev z veseljem pozdravili in s pristopom številnih članov je vzraslo močno deblo, katero je razprostiralo svoje veje po vsej Sloveniji v korist in edinstvo vseh upokojencev in sirot. Žal, da se je pogovor, ki pravi: »Ni pšenice brez ljuške«, pokazal tudi na par vejah tega močnega debela. Pojavil se je črv ter je toliko časa grizel, da so te bolne veje in kos vrha odpadle in odčesnile tudi nekaj zdravih vej. Hrast (društvo) s svojimi zdravimi koreninami pa je stal tako trdno, da ga ni mogel omajati niti s Štajerske naročen »vulkan«, čeprav si je sam gospod dveletni podpredsednik za hrbtom društva ustanovil društvo upokojencev s 25timi člani, katerim on predseduje. Tako je dokazano, da je bila naša iniciativa za ustanovitev društva upokojencev potrebna. Če je bilo separatistično ravnanje pravilno, to sodbo prepuščamo zavednim upokojencem in javnosti sploh. Imam pa utis, da se niso ustanovila številna društva upokojencev iz potrebe, ampak samo za to, da so se naprtvila mesta za gospode predsednike. Ker načrt razdiranja ni čisto uspel, iščejo zdaj (kakor kažejo vabila v časopisih) odpadle suhe veje novo deblo. V koliko jim bo to uspelo, pokažejo prihodnji meseci. Ne bom navajal zaščite podpor in drugih koristi, katere nudi svojim članom naše društvo. To dobro vedo vsi člani, posebno še tisti, ki jih je obiskala kaka žalostna usoda. Jasno pa je, da upokojenec ne more pričakovati pomoči od raznih društev upokojencev, ki imajo samo politično smisel in so le nekeke podružnice političnih strank in njih društev, ki jih hranijo samo z obljubami. Te vrstice nimajo namena vabiti upokojence v naše društvo, ker zavedni upokojenci sami vedo, kdo dela za njihovo korist, nezavedne pa priporočamo nepotrebnim društvom upokojencev. — Op.: Da se izognem krivični sodbi teh vrstic, izjavljam, da je bilo pri našem društvu že večkrat in je tudi danes mesto predsednika na razpolago vsakemu zavednemu in zmožnemu upokojencu. Stori sem svojo dolžnost, čitatelj pa naj sodi. — Predsednik Bolč.

Izdajanje potnih listov dijakom za študiranje v inozemstvu. Tisti dijaki, ki hočejo študirati v inozemstvu in ki so

morali doslej vlagati prošnje za vidiranje potnih listov pri ministrstvu prosvete, se morajo odslej s takimi prošnjami obračati na ministrstvo za notranje zadeve, oziroma na oddelek za notranje zadeve pokrajinske uprave za Slovenijo.

Zdravstveni odsek za Slovenijo razpisuje mesto okrajnega zdravnika pri okrajnem glavarstvu v Logatcu v 9. oziroma 8. činovnem razredu drž. uradnikov. Razpis v »Uradnem listu«.

Razpis. Pri Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani se namesti s šolskim letom 1923/24. učiteljica kot pomožna moč za službovanje v Ljubljani ali pa pri tečajih zavoda na deželi z letno plačo 1500 Din in pripadajočo draginsko doklado. Pogoji: 1. dovršeni 4 razredi srednje šoli ali meščanske šole; 2. usposobljenost za učiteljico ženskih ročnih del na ljudskih in meščanskih šolah, pridobljena na tehniški srednji šoli v Ljubljani ali podobnem strokovnem zavodu; 3. starost 17 let; 4. naše državljanstvo; 5. izvežbanost v kleklanju čipk. Prošnje, naslovljene na ministrstvo za trgovino in industrijo, oddelek v Ljubljani, opremljene z rojstnim listom, šolskimi izpričevali, domovnico, izpričevalom o moralni brezhibnosti in telesni sposobnosti naj se vložijo do konca maja 1923 pri ravnateljstvu osrednjega zavoda za žensko domačo obrt v Ljubljani.

Ljubljana.

Marionetno gledališče v Ljubljani (»Mestni dom«). V nedeljo, 25. t. m. ob 15. in 18. »Preskušnja« in »Zakleti kalif«. (Zadnji dve predstavi).

Celje.

Dne 21. marca se je v občji javni bolnišnici v Celju otvoril ambulatorij za spolne bolezni in bakteriološka stanica. Pri otvoritvi so bili navzoči: Prof. za socialno medicino iz Zagreba, načelnik ministrstva narodnega zdravja, voditelj jugoslovanskih abstinentov dr. Andrej Stampa iz Beograda ter večje število zastopnikov oblasti. Žaljevo je le, da niso na tako važno otvoritev povabili zastopnikov delavstva.

Ptuj.

Državna borza dela (posredovalnica za delo in službe) v Ptujju naznanja interesantom, delodajalcem in delojemalcem, da se je iz dosedanjih prostorov v Spodnji dravski ulici preselila na mestni magistrat. Za stranke se uraduje razun nedelj in praznikov vsak dan od 8. do 13. ure. Sprejema in odgovarja se tudi na pismene prijave.

da bi mogli vničiti vse bakterije na svetu ali, kakor se že pravi, da bi mogli sterilizirati svet od vseh klic. Kaj bi se zgodilo? V razmeroma kratkem času bi razstlinstvo izčrpalo vso rastlinsko hrano, ki je v zemlji, in tudi vsa gnojila, ki jih imamo sedaj na razpolago; na to vse rastline bi poginile, in vsled tega vse, kar živi, bi pomrlo od glada. Zato so gnilobne bakterije, ki razkrojujejo vse človeške, živalske in rastlinske odpadke, neobhodno potrebne za naš obstoj.

Pa je še mnogo drugih vrst koristnih bakterij; vzemimo, na primer, one klice, ki dajejo prijetni okus maslu in siru. Nadalje vse klice, ki povzročujejo kisanje in vretje, na primer klice, iz katerih je sestavljen kvas. Razlika med koristnimi in škodljivimi bacili obstoja v tem, da prvi v svoji rasti proizvajajo snovi, ki so potrebne človeku, dočim

drugi proizvajajo strupe — takozvane toksine —, ki so izredno škodljivi.

Kaj se zgodi, ako kdo vzame strup, n. pr. arsenik ali karbolno kislino? Kakor hitro mogoče mu dajejo protistrup, namreč snov, ki je v stanu nevtralizirati dotični strup, t. j. preprečiti njegove pogubne posledice. Če se zastrupljeni osebi da protistrup, predno je strup imel priliko vplivati na človeško telo, bo okrevala. Ravnotako se dogaja z osebo, ki je zbolela na kaki nalezljivi bolezni: klice, povzročujoče dotično posebno bolezen, rasejo in se pomnožujejo in pri tem proizvajajo strup, ki dostikrat vpliva na srce ali pa paralizira kak drugi telesni organ. Ravnotako kakor se proti mineralnemu strupu rabi protistrup (antidota), tako treba v slučaju strupa, ki jih bakterije izločujejo, rabiti protistrup, ki ga v tem slučaju zovemo antitoksin, in to predno

je taksin imel priliko povzročiti usodne poškodbe.

Življenje klic bo trajalo, dokler bo trajal svet. Bolezenskih bakterij ne bomo nikdar odpravili; pričakujemo pa, da se nam končno posreči kontrolirati delovanje teh škodljivih klic in preprečiti njihovo škodljivost, to pa s tem, da se obvarujemo proti nalezljivu potom pravih zdravstvenih navad, in v drugi vrsti s tem, da vporabimo in iznajdemo primerne protistrupe oziroma taka cepila (vaccine), ki so v stanu služiti kot protistrup ali preprečilno sredstvo proti nalezljivim boleznim. Zanikati obstoj teh pogubonosnih klic ali odklanjati rabo onih lekov, ki jih zdravniška veda nudi, je ravnotako abotno, kakor zanikati obstoj zločincev na svetu in iz tega sklepati, da ni treba policije za preprečitev zločinov.

Zdravje in šola.

Kot zdravstveno vzgojo smatramo ono vzgojo, ki naj napravi dečke in deklice v šolah zdrave, krepke, odporne proti boleznim in vztrajne. Zdravje pomeni veliko več kot samo odsotnost bolezni. Zdravje pomeni primeren razvoj rasti, teže in mišic, zlasti velikih telesnih mišic. Zdravstvena vzgoja obstoja v poučevanju šolskih otrok, kako treba jesti in spati, igrati in delati, o potrebi snaznosti in rednega prebavljanja. Zdravstvena vzgoja gre za tem, da privzgoji pravilne navade glede zdravja in zavest, da je vsaka oseba dolžna družbi biti toliko zdrava, krepka in sposobna, kolikor je pač mogoče.

Vzgoja, ki se ne briga za zdravje, je potrutna. Kaj pomaga najboljša vzgoja, če zdravja ni? Da otrok postane koristen in delaven član človeške družbe, treba vzgajati oba, um in telo.

Vsakdo bi rekel, da se vse to razume že ob sebi. Ali razmere, kakršne so danes, kažejo, da se vendarle ne ravnamo po tem. Otroci dostikrat pohajajo šolo, nahajajočo se v poslopiu, ki je prava nevarnost za zdravje. Zdravniško pregledovanje šolskih otrok je dokazalo, da ima velik del šolskih otrok pokvarjene oči, bolne bezgavke, slabe zobe in da 20 do 50 od sto otrok je podhranjenih. Vse to se da popraviti.

Nekateri bodo rekli: »Čemu treba te zdravstvene vzgoje? Saj vsega tega ni bilo, ko smo mi sami hodili v šolo, in

vendar smo bili zdravi in smo napredovali.« Tako soditi je napačno. Očetje in matere današnjih šolskih otrok niso dobivali vso svojo vzgojo iz šole. Živehi so na kmetih, blizu gozdov, v prostranih kuhinjah, imeli so priliko opaziti in pomagati pri raznih delih. V svojih igrah in v svojem delu so imeli polno prilike, da razvijejo svoje mišice. Dasi niso znali ničesar o »vitaminah« in »o potrebi zelenjave za dieto«, jedli so pridelke svojega vrta in dobivali so kar je njihovo telo potrebovalo, ne da bi se tega zavedali. Pili so mleko iz domačega hleva, kolikor so ga želeli. Pri današnjih mestnih otrocih vsega tega ni več.

Zdravstvena vzgoja se izplača. Zdrav otrok boljše napreduje. V neki ameriški državi so dognali, da je bilo vsako leto 400 otrok, ki so radi slabega šolskega uspeha morali ponavljati prejšnji razred. Računalo se je, da stanejo ti »repetenti« državo 25.000 dolarjev na leto. Preiskovali so te otroke; nekateri so bili slaboumni in so potrebovali drugo vrsto vzgoje drugi so imeli hibe na vidu ali posluhu, tri četrtine so imele slabe zobe, radi česar so bile podhranjene in slabe. Država je nato potrosila le 2500 dolarjev za zboljšanje zdravja teh otrok, in posledica je bila, da je četrtina izmed »repetentov« dala dobre učence. S tem si je država prištedila čistih 6000 dolarjev. In potrosila je le za popravilo nekaterih manjših telesnih hib. To je najboljši dokaz, da je zdravstvena oskrba šolske dece ekonomična. Iz tega je pa tudi

razvidno, kako važno bi bilo, da se v naši državi tudi polotimo teh problemov, ki drugod uspevajo. Šolsko zdravstveno oskrbo bi morala država prevzeti v svoje roke. Tako bi morala n. pr. strogo nadzorovati stanje in higijeno šolskega poslopija, način in čas poučevanja, paziti na smiselno telovadbo, pouka na prostem, ustanavljati kuhinje v katerih bi revni šolski otroci za majhen denar dobili dovolj zdrave in tečne hrane itd. Vse to so problemi, ki so današnjemu strankarsko razpihanemu življenju čista španska vas.

Gospodarstvo.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 95—96 Din, 100 madžarskih kron 190 Din, 100 avstrijskih kron 13.5 par. 1 lira 4.65—4.68 Din. V Curihi stane 100 naših dinarjev 5.52 švicarskih frankov.

Delavci! kupujte čaj samo z znanim »Peko« domačih tovarov Peter Kozina & Ko., Tržič, ki so najboljši in na cenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo. Ljubljana, Breg 20.

Delavec brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške. Zato naročajte in širite svoje glasilo »Napreč«!

Imaš bolečine v obrazu? V celom telesu?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Potrebuješ li dobrodejno in okrepljeno mazilo?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Ali te muči glavobol? Zobobol? Trganje?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Ali želiš najboljšo za negovanje zob, kože, glave?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Ali si preveč občutljiv glede mrzlega zraka?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Ali želiš dobro domače in kosmetsko sredstvo?

Uporabljaj Elza-Fluid!

Fellerjev pravi Elzafluid je mnogo močnejši, izdatnejši in bolj ga delovanja kakor francosko žganje. Nekoliko kapljic zadostuje, da tudi ti rečeš:

To je najboljšo, kar sem kedaj okušal!

Išči Elzafluid v vseh dotičnih poslovnih, vendar pa zahtevaj samo pravi Elzafluid lekarnarja Feller. Ako naročiš naravnost, stane s pakovanjem in poštnino, če se denar pošlje naprej ali po povzetju:

3 dvojnate ali	1 specialna steklenica	24 dinarjev
12 dvojnatih	4 specialne steklenice	84
24	8 specialnih steklenic	146
36	12	208

KOT PRIMOT: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 dinarja in 3 dinarje; Elza-mentolni črtniki 4 dinarje; Elza-švedska tinktura za žolodec 10 dinarjev; Elza-zagorski prani in kašeljni sok 9 dinarjev; Elzaribje olje 20 dinarjev; Elza-voda za usta 12 dinarjev; Elza-kolonska voda 15 dinarjev; Elza-šumski miris za sobo 15 dinarjev; Glycerin 4 dinarje in 15 dinarjev; Lysol, Lysoform 12 dinarjev; Kineški čaj od 1 dinarja dalje; originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 dinarjev; Elza-mrčesni prašek 7 dinarjev, strup za podgane in miši 7 dinarjev. Za primot se pakovanje in poštnina posebej računa. Na te cene se računa sedaj 5% doplačila. Pisma je natančno adresirati na:

Evgen V. Feller, lekarnar
Stubiča Donja Elzatrž št. 252, Hrvatsko.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ)
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

1000 frankov mesečno

zaslužijo lahko ženske in moški vsakega stanu s sodelovanjem pri neki

holandski tvrdki.

Zahtevajte vzorce in brošure proti poslanim 10 Din v bankovcih pri: **E. Bock, Wien, VI., Gumpendorfersiraße Nr. 109/14.**

Svila, čipke
modni nakit!

v veliki izbiri pri

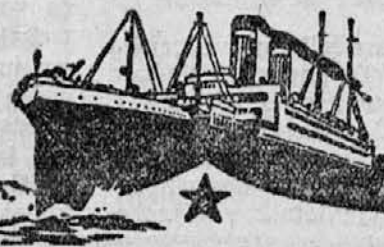
A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Za nakup blaga
za moške in ženske obleke in
perila po najnižjih cenah

se priporoča tvrdka

R. MIKLAVC, LJUBLJANA,
Lingarjeva ulica, Pred Skofijo, Madarska ulica.

„Pošljite naročnino!“

Bremen — New-York

Direktna zveza s krasnimi ameriškimi vladnimi parniki. Neprekosljivi po udobnosti, čistoči in po izborni oskrbi. Nagle in varne ladje.

„George Washington“ „Amerika“
„President Roosevelt“ „President Harding“

Zahtevajte podrobna pojasnila in brodar. list št. 287.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, Palata Beogradske Zadruga.